

Norsk engasjement i internasjonale anti-korrupsjonsinitiativer

06.12.2007

Norge deltar i en rekke internasjonale initiativer for å bidra i kampen mot korrupsjon. Norge er særlig aktiv på følgende arenaer i det utenrikspolitiske og utviklingspolitiske samarbeidet:

Arbeidet med oppfølging av FNs konvensjon mot korrupsjon

Regjeringen støtter aktivt opp om arbeidet med FN-konvensjonen mot korrupsjon (UNCAC), som er den første globale standarden for anti-korrupsjonsarbeidet.

FN-konvensjonen mot korrupsjon trådte i kraft desember 2005. Den ble ratifisert av Norge 29. juni 2006. Konvensjonen har god oppslutning med hele 104 statsparter og 140 signaturstater (per november 2007). FN-konvensjonen er meget omfattende og inneholder bestemmelser om forebyggende tiltak for å bekjempe korrupsjon, kriminalisering av bestikkelser og en rekke andre korrupsjonslignende forhold, internasjonalt samarbeid for å avdekke og straffeforfølge korrupsjon, tilbakeføring av midler som stammer fra korrupsjon, samt bestemmelser om faglig bistand og oppfølging av konvensjonen for å sikre at den gjennomføres i praksis.

Norge deltar aktivt i forberedelsene til andre statspartikonferanse for UNCAC i Indonesia i januar 2008, der den faktiske oppfølging av konvensjonen står på dagsordenen. Norge er blant annet engasjert i arbeidet med utformingen av en mekanisme for å sikre gjennomføringen av UNCAC, og deltar i og yter økonomisk støtte til et pilotprosjekt i denne forbindelse.

Mer informasjon: Seksjon for EØS- og handelsrett

Tilbakeføring av midler: STAR-initiativet

STAR-initiativet (Stolen Asset Recovery Initiative) er et samarbeid mellom FN og Verdensbanken for hjelpe fattige land med å få tilbakeført underslåtte offentlige midler som ulovlig er ført ut av landet. Nigeria, Peru og Filippinene er eksempler på land som har lyktes i å tilbakeføre midler fra tidligere korruperte ledere. Dette har vært et vanskelig og tidkrevende arbeid. FN-konvensjonen mot korrupsjon pålegger imidlertid stater å samarbeide om å tilbakeføre stjålne midler. Norge har vært pådriver i å etablere STAR-initiativet og bidrar også finansielt.

Mer informasjon: Seksjon for EØS og handelsrett / Bankseksjonen

Korrupsjonsjegernetverket

Korrupsjonsjegernetverket er etablert for å skape en internasjonal møteplass for utveksling av erfaringer mellom representanter fra påtalemyndigheter, domstoler og andre som har arbeidet for å avdekke og straffeforfølge i storskalakorrupsjonssaker,

samt bistå korrupsjonsjegere som trenger beskyttelse. Norge dekker utgiftene og ivaretar sekretariatet for korrupsjonsjegernetverket, hvor også spesialrådgiver Eva Joly i Norad deltar. Det arbeides for å finne måter man kan dele flere av erfaringene fra nettverket, uten at dette går utover nettverkets egne interesser og behov for konfidensialitet.

Mer informasjon: Norad

Tiltak mot ulovlig kapitalflyt fra utviklingslandene og de såkalte skatteparadisenes rolle

”Leading Group on Solidarity Levies to Fund Development” er en sammenslutning av et femtittalls land og representanter fra det sivile samfunn som diskuterer hvordan man kan dekke det store finansieringsgapet når det gjelder å bekjempe fattigdom.

I regi av denne gruppen har Norge fått ansvaret for å lede en arbeidsgruppe som skal drøfte ulovlig kapitalflykt og utviklingseffekten av dette. Første møte finner sted i Oslo 12.-13. desember 2007. En rekke land, FN, Verdensbanken, OECD og representanter fra tenketanker og frivillige organisasjoner deltar i arbeidsgruppen.

Finansielle strukturer, som ofte omtales som ”skatteparadis”, bidrar til å fasilitere strømmen av ulovlig opptjente midler og tappe utviklingslandene for verdier som de kunne brukt til å investere i utviklingsfremmende tiltak. Estimater viser at så mye som 1000-1600 milliarder ulovlige opptjente US dollar krysser landegrensene hvert år. En stor andel av disse verdiene kommer fra utviklingsland.

Det er Norges mål å få større kunnskap og oppmerksomhet rundt problemstillingen, bringe diskusjonen inn på den internasjonale arena og identifisere relevante policy tiltak.

Mer informasjon: Bankseksjonen

EITI - Extractive Industries Transparency Initiative

Norge er en pådriver for EITI (Extractive Industries Transparency Initiative), som har til formål å utvikle en global norm for åpenhet om innteksstrømmene i utvinningsindustrien. Sekretariatet for EITI befinner seg i Norge. Det er nå 48 stater som er tilknyttet initiativet, hvorav de fleste er ressursrike utviklingsland. Norge har selv forpliktet seg til å implementere åpenhetskriteriene som er definert i EITI, og støtter ellers initiativet både politisk og økonomisk. Støtten går både til EITI-sekretariatet i Oslo og til et flergiverfond i Verdensbanken som bistår utviklingsland i å gjennomføre prinsippene. Norge arbeider også aktivt med å bistå utviklingsland til å implementere EITI gjennom det såkalte Olje for utvikling-programmet.

Mer informasjon: Seksjon for MR/demokrati, Norad

Styrking av FNs interne kontrollordninger

En arbeider fra norsk side kontinuerlig med å styrke FNs interne kontrollordninger gjennom bl.a. arbeidet i Generalforsamlingens 5. komité og også i forhold til FNs fond og programmer. FNs utviklingsprogram (UNDP) og FNs befolkningsfond (UNFPA) utarbeider eksempelvis egne "accountability and oversight frameworks" som skal legges fram for styret i januar 2008.

En arbeider fra norsk side også med ytterligere harmonisering av overvåkningssystemet internt i FN-systemet. Et aktuelt spørsmål som diskuteres av medlemslandene er blant annet hvorvidt jurisdiksjonen til det nyopprettede varslingskontoret i sekretariatet skal gjelde også for FNs fond og programmer, og i hvilken grad det skal gis innsyn i FNs internrevisjon.

Mer informasjon: FN-seksjonen

Kriminalisering av korrupsjon blant tjenestemenn i internasjonale organisasjoner

Norge arbeider for, i ulike arbeidsgrupper, at korrupsjon blant tjenestemenn i internasjonale organisasjoner kriminaliseres på linje med det som gjelder andre offentlige tjenestemenn. En oppfordrer til kriminalisering av slike forhold i nasjonal lovgiving, samt til å iverksette tiltak som kan bidra til å styrke organisasjonenes bevisstgjøring, kapasitet og praksis på området.

Mer informasjon: Seksjon for EØS og Handelsrett

Anti-korrupsjonsarbeidet i Verdensbanken og de regionale utviklingsbankene

Norge støtter aktivt opp om anti-korrupsjonsarbeidet i Verdensbanken, Den afrikanske utviklingsbanken (AfDB), Den asiatiske utviklingsbanken (AsDB) og den Inter-amerikanske utviklingsbanken (IDB).

Norge var en av de sterkeste støttespillerne i forbindelse med Verdensbankens utarbeidelse av ny styresett- og antikorrupsjonsstrategi som ble vedtatt i mars 2007. I tillegg støtter Norge programmer i alle de multilaterale utviklingsbankene for å bidra til godt styresett og anti-korrupsjon, eksempelvis et godt styresett og anti-korrupsjonsfond i Verdensbanken, et nordisk fond for godt styresett i Afrikabanken, et anti-korrupsjonsfond i IDB, flegiverfondet "Governance Co-operation Fund" i Asiabanken, samt tiltak mot hvitvasking og terrorfinansiering gjennom Det internasjonale pengefondet (IMF).

De multilaterale bankene har etablert svartelister for selskaper som er tatt i korrupsjon. De blir utelatt fra fremtidige prosjekter for kortere eller lengre perioder. Verdensbanken offentliggjør navnene på disse selskapene. Det er imidlertid etablert mykere sanksjoner overfor bedrifter som ønsker å samarbeide gjennom det såkalte Voluntary Disclosure Program.

Mer informasjon: Bankseksjonen

Anti-korrupsjonsarbeidet i OECD

OECD-konvensjonen mot bestikkelser av offentlige utenlandske tjenestemenn fra 1997 har hatt stor betydning i den internasjonale kampen mot korrupsjon. Den kriminaliserer bedrifter og enkeltpersoner som bestikker offentlige tjenestemenn i andre land og internasjonale institusjoner. Konvensjonen har en meget effektiv oppfølgingsmekanisme. Den har ført til at samtlige medlemsland har endret og skjerpet sin lovgivning og praksis på anti-korrupsjonsområdet.

Norge ratifiserte konvensjonen i 1998, og den trådte i kraft i 1999. Konvensjonen binder alle OECD-stater samt Argentina, Brasil, Bulgaria, Chile, Slovenia, Estland og Sør-Afrika.

Sentrale områder i arbeidet med konvensjonen fremover vil være: utvidelse av antall medlemmer til også å omfatte de ”nye” store økonomiske aktørene som India, Kina, Russland og Israel, videreutvikling av oppfølgingsmekanismen og tettere internasjonalt praktisk og juridisk samarbeid på anti-korrupsjonsområdet.

Norge deltar i arbeidsgruppen som evaluerer landenes oppfølging av konvensjonsforpliktelsene. Det arbeides også med å revidere de foreliggende anti-korrupsjons-instrumentene. Dette er et omfattende arbeid som krever stor oppmerksomhet fra norsk side.

Mer informasjon: Seksjon for EØS- og handelsrett / Utviklingspolitisk seksjon

Europarådets konvensjoner mot korrupsjon

Norge har gjort de nødvendige forberedelser til å ratifisere Europarådets sivilrettslige konvensjon mot korrupsjon, som er den ene utestående konvensjonen på dette området for Norges del.

Den effektive oppfølgingen av europarådskonvensjonene skjer gjennom organet GRECO, hvor Norge deltar sammen med 43 andre europeiske land, deriblant Russland. Her evaluerer medlemslandene hverandre. På linje med de andre medlemslandene er Norge blitt evaluert i to runder. I den pågående evalueringsrunden ser en spesielt på gjennomføring og praktisering av strafferettslige pålegg som er relevante for Europarådets strafferettslige konvensjon mot korrupsjon, samt åpenhet rundt finansiering av politiske partier.

Mer informasjon: Seksjon for globale sikkerhetsspørsmål og SUS-landene /Seksjon for EØS- og handelsrett

Tiltak overfor næringslivet

FNs Global Compact er en sammenslutning av over 1700 av bedrifter og organisasjoner fra hele verden. Gjennom UN Global Compact arbeider virksomheter verden over for en samfunnsansvarlig og bærekraftig økonomi. Kampen mot korrupsjon og for økt innsyn er et grunnleggende prinsipp i FN-initiativet. En følger fra norsk side aktivt opp arbeidet innen Global Compact.

Nettportal for små- og mellomstore bedrifter (www.business-anti-corruption.com). Utenriksdepartementet har inngått avtale med "business anti-corruption portal", et informasjonstiltak/verktøy rettet mot små- og mellomstore bedrifter (SMB). Portalen har informasjon om 50 utviklingsland, kategorisert i forhold til sektorer og nivåer. Den inneholder også fakta om offentlige og private anti-korrupsjons initiativ; ratifiseringsstatus av internasjonale konvensjoner; verktøy for å identifisere og unngå korrupsjon og råd for utforming av anti-korrupsjon policy og praksis. Portalen oppdateres av danske Global Advice Network. Den støttes økonomisk av Danmark, Sverige, Tyskland, Nederland og Norge. Norge har bidratt med 300 000 kroner i år, og vil yte et tilsvarende beløp neste år.

Mer informasjon: Seksjon for næringsfremme og verdiskapning

WTO og handelsrettet utviklingssamarbeid

Norge legger stor vekt på å bidra til videreutvikling av det regelbaserte multilaterale handelssystemet i WTO som et grunnlag for rettferdig global styring på handelsområdet. Et godt handelsregelverk vil redusere mulighetene for vilkårlig behandling og dermed for korrupsjon. En arbeider blant annet for få til et godt resultat i forhandlingene om revisjon av den plurilaterale WTO-avtalen om offentlige anskaffelser (GPA - Government Procurement Agreement), bl.a. med sikte på at flere utviklingsland slutter seg til avtalen. Forutsigbare og transparente prosedyrer for offentlige anskaffelser kan være et viktig bidrag i kampen mot korrupsjon.

Norges handlingsplan for handelsrettet utviklingssamarbeid som ble lansert i november 2007, har "godt styresett og korrupsjonsbekjempelse" som det første av tre hovedinnsatsområder. Ett av undertemaene er handelsfasilitering, der det satses på tiltak for enklere og mer transparente toll- og handelsprosedyrer gjennom bl.a. Verdens tollorganisasjon (WCO) og UNCTADs IT-system for tolldata-behandling (ASYCUDA), der Norge finansierer et regionkontor i Dar es Salaam. Fra norsk side ytes det også reisestøtte for at MUL-land skal kunne delta aktivt i forhandlingene om handelsfasilitering i Doha-runden, og støtte til et fond opprettet for gjennomganger i de enkelte land av hvilke behov de har på dette området.

Mer informasjon: WTO/OECD-seksjonen / Bankseksjonen / Norad

Anti-korrupsjon i EØS-området

Godt styresett er et tverrgående hensyn som skal ivaretas i alle prosjekter som mottar støtte gjennom EØS-ordningene. Norge støtter også gjennom EØS-

ordningene prosjekter og andre aktiviteter for godt styresett og anti-korrupsjon. Gjennom policydialog med mottakerlandene knyttet til EØS-ordningene vektlegges åpenhet og godt styresett. Videre har Riksrevisjonen dialog med sine søsterinstitusjoner i mottakerlandene, for å bidra til å styrke av den overordnede kontrollen av bruk av midlene i disse landene. Norge har stilt midler til disposisjon for å muliggjøre en slik dialog.

Mer informasjon: Seksjon for Sentral-Europa og EØS-finansieringsordningene

Det bilaterale utviklingssamarbeidet

Innenfor utviklingssamarbeidet bidrar Norge til å styrke utviklingslandenes egen kapasitet til å forbygge og bekjempe korrupsjon. Særlig prioritert er støtte til offentlig institusjonsbygging.

Fra norsk side prioriteres anti-korrupsjon i samarbeid innenfor petroleumssektoren, annen naturressursforvaltning og gjenoppbygging etter krig. Det foregår en aktiv dialog med samarbeidsland om iverksetting av EITI-prinsippene (se også omtale under EITI).

Norge deltar i en gruppe under OECD – Govnet – som er et forum for koordinering av giverlandenes bistandspolitikk, herunder også problemstillinger knyttet til korrupsjon.

Norge støtter opp om U4 antikorrupsjonssenter lagt til Christian Michelsens Institutt (CMI) i Bergen. Gjennom senteret får de syv giverlandene (Canada, Belgia, Sverige, Norge, UK, Nederland og Tyskland) gjennomført oppdragsforskning samt internasjonalt anerkjent kursvirksomhet.

Mer informasjon: Regionavdelingen / Norad